

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA

și ADMINISTRȚIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERȚIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

O isbândă de ordin moral și social.

Infrângerea alcoolismului.

D. Aurel Marcu publică în „Viitorul” din București un interesant prim-articol din care extragem următoarele:

„...Cele dintâi țări europene cari au reușit să infrângă plaga socială a alcoolismului, au fost Suedia, Norvegia și Danemarca, — tocmai unde alcoolismul ajunsese o primejdie națională.

În războiul de față Rusia a fost țara în care măsurile împotriva alcoolului au fost luate dela începutul ostilităților, în chip radical. Statul deținător al alcoolului și-a închis pur și simplu debitele, și a suprimat de pe o zi pe alta consumarea otrăvei care degenerază rasele, din punct de vedere fizic și intelectual.

De necrezut, nu-i așa?

Rusia, a făcut uriașe sacrificii bugetare, căci venitele pe cari statul le încasează de pe urma monopolului alcoolului se cifrează la sute de milioane ruble pe an. N'au trecut însă decât câteva luni și efectele binefăcătoare se văd clar: cu toate imensele efective înghițite de armată, numărul lucrătorilor întrebuințați în industria rusească e mai mare decât înainte de război, — munca rodnică și sănătoasă a luat locul beției degradatoare și sterile.

Exemplul a fost imitat apoi de Franța, unde, tot din pricina preocupărilor electorale, lupta împotriva alcoolismului n'a putut da

în trecut rezultate apreciabile. Faimoșii „boivilleurs de cou” și-au menținut privilegiile pe cari le aveau, răsturnând guvernele și zădărniciind bunăvoințele bărbaților patrioți cari își dădeau seama de primejdia alcoolismului. Absintul a și fost suprimat cu desăvârșire, iar camera franceză a luat unele măsuri legislative menite de a înfrâna comerțul „otrăvitorilor publici”.

E adevărat că această cucerire morală și socială nu se duce fără luptă nici chiar acum. În orice caz însă împrejurările sunt favorabile, iar opinia publică franceză e cu desăvârșire câștigată pentru ideea aceasta salutară.

O altă țară care a înțeles, că în clipele acestei de prefacere a marilor alcătuiri omenesti e nevoie ca națiunile să-și infrângă propriile lor slăbiciuni e Anglia industrială și comercială. Noul și foarte aspre măsuri s'au luat de curând acolo, în vederea combaterii alcoolismului. Ele sunt primite fără murmur de milioanele de cetățeni consumatori, cu conștiința că și în acest mod se lucrează și se contribuie la întărirea și prosperitatea patriei.

În ce privește Germania, aci nu se poate vorbi de alcoolism, căci în această țară nu se consumă alcooluri, ci băuturile zise „igienice” bere și vin.

Pe lângă ororile fără nume pe cari le deslănțuește, pe lângă opera de distrugere a milioane de vieți, și a valori de miliarde, — războiul acesta uriaș al vremurilor moderne înregistrează deci și o cucerire de ordin moral și social: *distrugerea alcoolului*.

La lumina sinistră a flacărilor cari au cuprins mare parte din globul pământesc, con-

ducătorii popoarelor au avut nu numai înțelegerea clară a primejdiei alcoolului, dar și putința înfrângerii acestui flagel social, cu orice sacrificii”.

Denunțianții.

Reproducem după „Biserica și Școala” următorul articol, care este de actualitate și la noi:

Ni s'a dat a vedea, că comandantul fortăreței din Arad, d. vicecolonel **Hegedüs Ede**, a dat un comunicat, că denunțieri anonime nu numai că nu vor fi luate în socotință, ci vor fi urmăriți înșiși denunțianții anonimi și întrucât s'ar dovedi, că au denunțat fals, se vor pedepsi.

Va să zică în Arad s'au făcut denunțări atât de întinse și nerușinate, încât cel chemat a veghea ordinea socială, s'a simțit îndemnat a-și ridica glasul conștiinței sale întru apărarea celor nevinovați contra acestui soi de hiene ale războiului. Fie-i spre onoare domnului vicecolonel acest gest.

Pe noi ne privește și mai de aproape, să zicem mai la os, această campanie mizerabilă de denunțiere, căci de pe vremurile luptelor noastre interne constituționale, am fost bănuși de răi patrioți, că sa nu zicem de trădători de patrie. Adevărat că faptul, că nici unul dintre noi n'a lipsit dela împlinirea datoriei sale cetățenești în decursul acestui război și eroismul soldaților noștri de pe câmpul de luptă a spulberat toate bănuelile sugerate de agenții provocatori ai vieții constituționale, dar umbra sinistră a acelor năluci tot mai planează asupra noastră. Prejudițiile sunt orbe și numai o schinteie trebuie să se aprindă.

Sunt denunțianții invidiei, cari nu pot suporta poziția favorizată de soarte a vecinului lor; haid' dar cu tăciunile denunțieri că se sustrage datoriei sale cetățenești. Alții vor să profite de stările excep-

In noaptea mobilizării.

*In noaptea când s'a pus la cale
Acest războiu îngrozitor
Era în multe inimi jale
Și multe fețe erau pale
De groaza gândului că mor.*

*Bărbați cari își lăsau acasă
Soțiile cu prunci minori
Simțiau destinul ce-i apasă,
Din curte ei dedeau să iasă
Și se întorceau de-atâtea ori.*

*„Mai e încă destulă vreme,
„Mai stai puțin aci cu noi!”
Așa se auzea cum geme,
In gând spunând cu foc blestemul,
Soția cea cu pruncii goi.*

*„Pe tine te-am avut de proptă
„De-acum și până la sfârșit”.
Era a unei mame șoaptă.
„Tu nu ești încă poamă coaptă,
„Abia ai dat în pârguit”.*

*„A fost un Dumnezeu pe lume
„Și El ne-a dat să ne iubim”.
Suspină-o gură ca de spume.*

Numărul poporal pe I an 4. cor

*„Nu vreau să-i știu mai mult de nume
„Acum când ne despărțim”.*

*Eu le-auzeam acestea toate
Ș'n inimă le-am îngropat,
Dar iată timpul iar le scoate —
Așa-mi este ursita poate
Să cânt cecace m-a întristat.*

Ion Băilă.

Icoane din viața poporului român din Bihor. 1700 — 1748

— Sate și preoți români în Bihor pe la 1727. —

În lipsa altor date mai bune, am aflat de bine să fac o arătare despre preoții amintiți în investigația din 14 Iulie 1727, precum și în alte documente aflătoare prin diferite arhive, adăugând câteva cuvinte pe baza documentelor descoperite de bunicul meu *Ioan Clintocu*, fost profesor de liceu în Beiuș, iar mai târziu protopop în comuna *Vinteri* — și despre dotățiunea acelora.

În investigația de mai sus întâlnim numele ori amintirea alor 106 preoți dimpreună cu satele lor, 78 la număr, precum urmează:
Bártfalva (Satbard), Széltalló (Margine); Demetriu Mihalovici, sfințit de episcopul din Mun-

Prețul unui exemplar 10 fileri.

káts Iosif de Camellis; a fost protopopul Luncăi pe la 1724; Demetrius Pap, bigam (cu a 2-a soție), a fost protopop; Genyété (Ghetea); preotul Toader (Pap), sfințit de episcopul din Arad S. Martinovici; Szaldobágy (Săldăbaj); Mihaiu (Pop) Popovici, (Mihai P. a fost ordinar în două rânduri, odată în Maramurăs (pe la 1715—20) dar sub Sofronie (în 1721) merge la Arad și se ordonează din nou, probabil, căci întâi dată îl ordonase calvinul Ioan Circa); bigam, protopopul Luncăi până pe la 1727; Pappfalva (Popești) preotul Petru, sfințit de S. Martinovici, bigam; Esküllő (Aschileu) protopopul Ioan (Pop) sfințit de episcopul Teofil din Alba-Iulia; Fegyvernek (Fegernic) se aminteste despre el numai atât, că a fost bigam și sf. în Arad; Cséhtelek (Ciutelec) preotul Ioan, calvin, promovat de episcopul calvin din Dobritin; Ștefan P. de Magul, sf. de De Camellis, protopop pe la 1727; preotul Ioan, bigam; Alsó-Derna Radul P. și Nicolae P. — alceva nu ni se spune; Királyi (Chiraeu); Vasile P. sfințit de De Camellis, a fost protopop pe vremea episcopului Benkovits († în 1702); bigam; Andrei P. — bigam Kisláz; Petru P. calvin, a făcut profesiunea înaintea lui De Camellis; Monospetri, Andrei P., probabil de De Camellis sfințit, bigam (a avut 5 muieri); Lüki; Petru, sfințit în Arad; Madarasz (lângă Cefa) Istoc P., a luat parte la procesiuni sub Benkovits; Ioan Pop sfințit de Atanasiu din Alba-Iulia; Belényes (Beiuș) Ioan, protopop sub Benkovits sf. probabil de De Camellis Iosif P. sfințit în Arad; Varviz Vasile P. sfințit de S. Martinovici în Arad; Varviz Vasile P. sfințit de Dosofteia din Maramurăs; Totfalu (Gârbi) Demetriu P.

Numărul poporal pe 1/2 2 co oane

tionale pentru ruina concurentului lor, ca să-și facă specula necinstită pe ruinele acestuia și bietul om nevinovat, în cazul cel mai bun ajunge sub pază polițială dacă nu în temniță, ori furci.

Vine apoi răsunarea cu ghiarele sale sângeroase și le înfige în sinul aceluia, care n'are alt păcat, decât că a avut parte din lupta de existență, ori în împlinirea datoriei sale publice a avut nenorocirea să atragă asupra sa ura celui vicios. Sunt viciele boldurilor și Domnul nostru Isus Hristos zice, că greu este omului a-și stăpâni boldurile. Dar vin apoi stările patologice sufletești, degenerații morali, cu otrava lor sufletească, cari fac răul din firea lor perversă pentru a-și satisface sufletul setos de spectacolul victimelor căzute de veninul lor. Figurile negre ale lui Lombroso. Fiecare din acești fii ai pierzării: „notat et designat unumquemque nostrum”. Trăim vremuri Catilinare. Vai peste tot de acela, care are nenorocirea de a ajunge în ghiarele acestor demoni ai societății și îndoit vai de acela, care ajunge în timpurile statariale ale războiului, când capetele oamenilor cinstiți stau la discreția acelor demoni. Cel puțin ei așa cred, că unde îngerii sunt fricoși, dracii sunt temerari, și ei, dracii aceștia sunt temerari. Norocul, că mai sunt paznici ai acelor drepti, precum văzurăm din gestul vicecolonelului *Hege-düs* și îngerii nu sunt o personificație a fricei, precum cred ei. Ingerii bisericii apostolești, adecă dreptii, din contră au fost eroi, pe al lor eroism s'a ridicat biserica triumfătoare de astăzi.

Să nu fim rău înțelegi. Nu ne facem apărători aceluia, cari păcătuiesc contra datoriei lor cetățenești, din contră înțeleg că sunt vrednici de înfierarea și pedepsirea lor. Vorbim numai de urgia denunțierilor false, cari deopotrivă primejdiesc toată societatea fără deosebire de lege și limbă. Remarcăm însă, că noi suntem mai expuși, ca să fim justificați de a atrage atențiunea vigilentei autorităților civile și militare asupra acestor stări excepționale, căci avem încredere în sentimentul lor de dreptate. Vrem să zicem, vedeți de Catilinari, voi sunteți forul justiției pământenești, că sângele curat al martiriului patriotic al soldaților noștri de pe câmpul de război să nu fie pătat de sângele nevinovat al prășitorilor acelor eroi.

Denunțianții sunt tipurile decadentei sociale. Societatea poartă vina că i-a giuguit și a fraternizat cu ei și i-a lăsat să crească peste capul ei, ca acum să decapiteze tot ce e bun și cinstit. Societatea această însă trebuie să se trezească din letargia ei, și să se apere însăși ori mai bine zis să zdrobească capul hidrei prin virtuțile ei. Sincera împlinire a datoriei cetă-

tenestii, corectitate în toate acțiunile ei, dând Cesarului ce este a Cesarului, și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu, precum ne învață scriptura. De stânca aceasta a preceptelor etice se vor frânge toate porțile iadului deschise de denunțianți și va birui adevărul și dreptatea. Nu vă temeți, numai acolo sunt dracii temerari, unde îngerii sunt fricoși.

Dar nu este suficientă numai o atitudine defensivă. Ofensiv, cu curajul apostolesc al purificării moravurilor, dator este fiecare a scoate din sinul societății duhurile necurate, a pune pe fruntea detractorului pecetea infamiei, ca să-l cunoască toți și să se ferească de spuză ce acopere gheena sufletului lor. Nu e greu a cunoaște siluetele sombre ale cutiilor secrete, ochiul inimii toate le vede, toate le înțelege. Gândiți la victimele lor și gândul acela vă va da tăria de purificare. Sguduirile mari produc fapte mari. Nu cunoaștem mai mare faptă decât întărirea temeliei morale a societății. Acesta este războiul despre care zice Mântuitorul Hristos, că l-a adus în lume. Războiul pentru biruința binelui asupra răului. Cine vrea să umble pe urmele lui Hristos să-și ia crucea și să-l urmeze în acest război sfânt. Virtus vim vincit.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — Situația generală e neschimbată. În Carpați, precum și în Polonia-rusească pe alocurea s'au dat violente dueli de artilerie. Artileria noastră a aruncat în aer două depozite de material de război rusești.

În sectorul spre est dela înălțimea Osty am respins repetatele atacuri de noapte ale inamicului. Pe teatrul operațiilor din sudostul Galției și în Bucovina nu se semnaleză nici un eveniment important.

Berlin. — Se comunică dela marele cartier general: **Pe frontul occidental:** În Flandria Englezii au încercat ieri să reoape teritoriul pierdut. După amiază ei au încercat un atac de ambele laturi ale drumului Ypern-Pilkem, care s'a prăbușit total la 700 metri depărtare de pozițiile noastre. Acelaș rezultat l-a avut un al doilea atac al Englezilor dat seara împotriva pozițiilor noastre spre est dela acel drum. Și aci inamicul a suferit pierderi grave. Pe malul vestic al canalului inamicul nu a atacat.

În Champagne, spre nord dela Mesil am ocupat ieri noapte cu asalt un grup larg de fortificații ale Fran-

ceilor și cu toate repetatele contra-atacuri ale inamicului l-am menținut victorios și l-am reconstruit. Inamicul a suferit pierderi grave. Am capturat 60 soldați francezi, 4 mitraliere și 13 proiectoare de mine. Intre Meusa și Mosella în cursul zilei s'au dat numai violente dueli de artilerie.

În Bois de Pretre am respins un puternic atac de noapte al Francezilor cu pierderi grave pentru inamic. După neșecesele atacuri dela 26 Aprilie date împotriva pozițiilor noastre pe Hartmannsweilerkopf Francezii n'au mai încercat să ne atace.

La Altkirchen un aviator german a împușcat un aeroplan francez.

Pe frontul oriental: Un atac ce am dat spre nord-est și est dela Suwalki ne-a adus în posesiune poziții rusești pe o lungime de 20 klm.

Spre nord dela Prasnja, am capturat ieri 7 ofițeri și 470 soldați ruși și 3 mitraliere.

Presă din România despre situația generală a războiului.

București. — „Viitorul” face următoarea apreciere a situației generale a războiului mondial:

„Lupte mari nu se dau azi pe nici unul din fronturi, în schimb au loc numeroase încăierări, mai cu seamă în sectorul carpațin și pe teatrul operațiilor turcești.

În regiunea Carpaților, acțiunea beligerantă se desfășoară la trecătoarea Ujoc, unde Rușii dau atacuri repetate, spre a o lua din mâinile Austro-Ungarilor. În celelalte sectoare ale frontului oriental e stagnațiune.

Pe teatrul operațiilor turcești se semnaleză mai ales operațiunile din Mesopotamia, de unde Englezii anunță succese. Și în regiunea canalului de Suez ca și în cea a golfului persic Englezii și Turcii sunt pe cale să se încadreze, fără a mai vorbi de operațiunile ce se pregătesc în vederea fortării Dardanelor. Numai în Caucaz e liniște.

De pe frontul occidental nu s'a mai semnalat nimic nou. E însă evident că și aci, ca și pe toate celelalte fronturi se fac pregătiri însemnate în vederea acțiunii celei mari, proiectate pentru luna Mai și Iunie.

E de observat că presa engleză nu mai vorbește de perspectiva unei înfometări a Germaniei.

Măsurile preventive luate de guvernul german precum și apropierea recoltei cartofilor fac pe Germanii să privească cu încredere viitorul, în ce privește problema alimentației.

Acum se pune înainte problema munițiilor; dar cum ea preocupă în egală măsură pe toți beligeranții, nu s'ar putea vorbi de o criză serioasă pentru una din părți”.

Intrevăderea dintre prințul moștenitor bulgar și d. Radoslavov.

Sofia. — De curând prințul Boris, moștenitorul tronului bulgar a vizitat pe d. Radoslavov

bigam; Pavril, sfânt în Arad; Kristótfalu (Păulești) Petru Ilie; Hagymádfalu (Spinus) Gavril P. de Sofronie, Arad; Mihaiu P. de De Camellis, Nicolae P.; Bogdán Sövárhegy (Picleu); Gavril P. bigam (a avut 5 muieri); Petru P. de De Camellis; Almaszeg (Voivodeni); Ioan P. bigam; Andrei P. bigam —; Sárszeg (Sárság); Mihai, calvin (mort înainte de 1727); Tataros (Brusturi) Moise, calvin; Gavriila P. calvin; Nagy-Várad (Oradea-mare); Ioan P. protopop (mort înainte de 1727); Kövág (Chioag) Mihaiu P.; Ujfalu (Spurcani) Todor, sfânt în Arad; Tornafalu; Ioan P. bigam; Czigányfalu (Tigănești) Ioan P. bigam; Bezne (Beznea); Demetriu Popa, a luat parte la procesiuni sub Benkovits, și fiul său Mihai sfânt în Arad; Nagy-Bárad (Borodul-mare); Ioan P. și feciorul Vasile, sf. Arad; Szombatság (Sâmbăciaș) preotul Urs; Inaud, Novac — și Pavel, Arad; Homorog; Ioan P. sfânt de De Camellis; Györös (Giris); Flore P.; Laurentiu Popa, sfânt de Atanasie; Szuszánfalu Ioan, bigam; Kisjenő (Ineu lângă Orade) Gavril, sfânt de De Camellis; Szakadát (Săcădat); Toader în Arad sfânt; Izsópalanga; Petru, bigam; Alsó-Lugos; Daniil, bigamus; Fekető; Petru P. Arad; Peștes, George, protopop; Urgeteg (Urchiteag) Trifon P.; Feneres (Fenerus); Mihaiu P. sfânt de Varlaam, din Alba-Iulia, iar 2 feciori ai lui în Arad; Pietros; Trifon, sfânt în Carlovet de Sofronie; Kocsuba; Mihai Popa, de Atanas; Kebest (Căbești) numai atâta se aminteste, că are 3 copii; Kimpan (Câmpeni) Samuil P., bigamus; F. Topa preot bigam; Gegeseny (Ghigheșeni); Nicolae Popa sfânt în Alba-Iulia; Szentmárton (Sânmărtin) sfânt în Arad; Kuracel (Curațele) Toda P. sfânt în Arad; Bragyet (Brădet); Petru Nica sfânt în Arad, bigamus; Mézes (Mezies); Vasile sf. Arad; Lunca; Ignatie sf. de Ata-

naz; Nicolae și Gheorghe sf. de Martinovici în Arad; F. Kimpan (Câmpeni de sus) Gheorghe P. sfânt de Teofil, protopop; Segesti; Mihai, Arad sf. Trif și Petru nu se știe; Fonaca; Simeon și Samuil sf. în Arad; Csefa; Ioan sfânt în Arad, protopopul de N. Szalonta; Barakony (Berechiu) Petru P. sf. Arad; Gyapju; Petru P. sf. Arad; Szentmiklós; Dumitru P. sf. Arad; Görbed — nu se aminteste decât comuna; Harangmező; Ioan sf. Arad; Tasádfő (Tasad) — sfânt, în Arad; Less, Nagyürögd (Nojorid) S. András — nu se aminteste cu numele; Keresztszeg (Cheresăg); Ioan; Csehi (Ceheiu) Petru; Ráczyváros (Oradea suburb.) Demetriu; Lazurj; Mihaiu sf. Arad; Ștefan de De Camellis; Drágeséke (Drăgești) — bigam. Iar protopopi au fost pe la 1727: pe Lunca (Lakság); Mihaiu, și după depunerea lui Ștefan P. de Magul; în tinutul Beiusului; Gavril; în arhidiaconatul N. Szalonta (Câmpia Orazii); Ioan, preot în Cefa; în tractul Papmezeului; Gavriila Pop; pe *Cris; Turje, preot în Peștes.*

Din specificațiunea de mai sus vedem, că din 107 preoți și protopopi au fost sfântii de episcopii din Arad (Martinovici și Sofronie); 12—14 de episcopul rutean gr.-catolic din Muncaci; 5 de Atanasie, episcopul unit din Bălgard; 2 de Teofil, episcop tot acolo, 2 de episcopii din Maramurăș (1 de Dosofteiu, iar celalalt nu se spune de către cine a fost ordinar) și unul de episcopul Varlaam, din Alba-Iulia, iar celalalt nu ni este cunoscut. Se vede mai departe, că preoții cei bătrâni toți erau ordinați (afară de 1 de ep. Varlaam) de episcopii uniți, iară cei tineri, aproape fără excepțiune, au fost ordinați de episcopii din Arad. Ca ur-

mare a influinței doctrinelor protestante, aflăm, că mulți dintre preoții din Bihor, în ciuda canoanelor bisericii răsăritene, și după a doua căsătorie funcționau. Dintre cei 107 preoți, 20 sunt bigami; doi dintre ei țin a cincia muieră (Andrei din M. Petri și Gavril din Picleu). E drept, că nu numai asupra preoților din Bihor s'a arătat influința dezastruoasă a protestantismului. În Ardeal, cu toate, că aveau bărbăți, cari se interesau mai mult de soarta preoților, și erau hotărârile aduse în sinodul din 1700, dispozițiile circularului dat de episcopul Atanas în 1711, în care oprește ca „popii, cari is cu a doua muieră, nici la liturgie, nici la ispovădanie să nu se estindă, fără la cântare”; și era canonul al 3. din sinodul din 1728, totuș se mai află preoți bigami până pe la 1742, când saborul cel mare poruncește, ca fiecare protopop să stringă sinod protopopes și să conscrie toți preoții, cari sunt cu a doua căsătorie, făcându-o aceasta probabil spre a-i putea împiedeca dela slujbele preoțești.

În Bihor numai atâta se face, că la rugarea episcopului latin în 5 Septemvrie 1725, consiliul locumtenențial dă poruncă, să se facă investigație în cauza esceselor și abuzurilor, ce preoți români făceau în lungul și latul comitatului. În investigația din 14 Iulie 1727 se constată multe escese, abuzuri ale preoților, dar, că ce s'a deliberat, ori că ce pași s'au făcut pentru împiedecarea acestor lucrări, nu ne este cunoscut. Așa se vede, că excesele s'au netezit, ori mai bine s'au pierdut din vedere

cu care
convocat
bateri se
In ce
acestei i

Roma
curile bu
zarea bu
terminat
se împie
se opri t
bie pe te

Cope
în Mare
din 30 v
de torpi

Odes
pe câmp

Roma
Leon Ga
vați au

Berli
mare în
bombe.
Deschiz
lui, aéro

Bud
anunță:
plane de
nile noa
au arunc
un rezul

Eper
mai lupt

Amst
porni L
lelor.

în sgon
Arad. P
vizitați
vâcs în
bigami t

Mare
cetarea
tinde ac
sericilor
cercetăr
pagubă
în întreg
niconic

Din r
nyitay
erau din
Potirele
lemn, iar
era de c
3 paroh
Clopote
drás, K
(Giris),
și aceste
în Szépl

Venit
lejul ale
ce vor
cari s'au
preoții l

cu care a avut o lungă intrevvedere. Imediat s'a convocat un consiliu de miniștri, a cărui desbateri se țin secret.

In cercurile politice se dă o mare importanță acestei intrevvederi.

De ce Bulgaria a mobilizat la granița Serbiei?

Roma. — „Giornale d'Italia” afirmă, că cercurile bulgărești din Roma declară că mobilizarea bulgară la granița sârbească a fost determinată de două măsuri, de o măsură spre a se împiedeca introducerea ciurii negre și de a se opri trecerea revoluționarilor din Noua Serbie pe teritoriul Bulgariei. (A. T. I.)

Flota engleză în Marea-Nordică.

Copenhaga. — Un vapor danez a întâlnit în Marea nordică o escadră engleză compusă din 30 vase de linie, crucișătoare și vânătoare de torpiloare.

Țarul în Odessa.

Odessa. — Țarul Nicolae întorcându-se de pe câmpul de războiu a sosit Mercuri aci.

Echipajul vasului Leon Gambetta.

Roma. — Din echipajul cuirasatului francez Leon Gambetta s'au înecat 742 oameni. Cei salvați au fost duși la Siracusa.

Aeroplan inamic la Friedrichshafen.

Berlin. — La Friedrichshafen s'a arătat la mare înălțime un aeroplan inamic, aruncând 6 bombe. Pagubele pricinuite sunt neînsemnate. Deschizând garnizoana germană focul asupra lui, aeroplanul s'a depărtat.

Aeroplane rusești deasupra Bartfei.

Budapesta. — Dela cartierul presei se anunță: De o săptămână se ivesc zilnic aeroplane deasupra Bartfei, căutând după pozițiile noastre, dar fără succes. Luni aeroplanele au aruncat bombe asupra orașului, dar fără nici un rezultat.

Dueluri de artilerie în Sáros.

Eperjes. — Pe frontul din Sáros se dau numai lupte izolate de artilerie.

Atacul general împotriva Dardanelor.

Amsterdam. — Flota și trupele antantei vor porni luni atacul general împotriva Dardanelor.

în sgomotul produs de episcopul cel nou din Arad. Preoții bigami au tot mai rămas ei; în vizitațiunea făcută de episcopul Meletie Kovács în 1753, încă tot mai aflăm amintiri preoți bigami (dintre 86, 6 sunt bigami).

Mare pagubă, că comisia emisă pentru cercetarea exceselor preoților Români, nu-și extinde activitatea sa de acest fel și de asupra bisericilor și a recvizitelor sacre, întregind astfel cercetările făcute de Paul László. Dar mai mare pagubă e, că nici aceste din urmă nu le posedem în întregitate, ci numai în rezumatul dat de canonicul V. Bunyitay, în cartea sa.

Din notițele comunicate de canonicul V. Bunyitay cunoaștem, că bisericile în mare parte erau din lemn, ori din nule, acoperite cu paie. Potirele erau din plumb, aramă, piatră și din lemn, iar lingurița de cuminecat în Székelytelek era de ceară. Potire aurite, ori de argint numai 3 parohii au avut: Beiușul, Less și Nojoridul. Clopote sunt numai în Oradea, Less Szentandrás, Kis-Úrögd, Leta, Silind, Vasad, Györös (Giriș), Hósszuaszó, Székelytelek și Apáti, dar și aceste erau numai clopotele. Matricule se aflau în Széplak și Nyárszeg.

Venitele preoților le stabilesc sătenii cu prilejul alegerii preotului, când leagă prin contract ce vor da preotului. Astfel aflăm condițiile cu cari s'au legat toboienii și vecerdanii, față cu preoții lor „Iară pe(n)tru plata di(n) sat cum

Regele Belgiei va lupta până la ultimul său om.

Genf. — Albert, regele Belgiei a declarat în fața scriitorului francez Pierre Loti, căpitan în marina franceză, că va lupta pentru eliberarea Belgiei până la ultimul său om. Regele nu-și va părăsi locul până la sfârșit.

Constătuire între Tittoni și Sonnino.

Roma. — Tittoni a avut alaltăieri după amiază la Consulta constătuiri mai îndelungate cu Sonnino.

Roma. — „Messagero” scrie că guvernul italian a chemat la Roma la o constătuire pe reprezentanții săi diplomați din Paris, Londra, Berlin și Viena.

Poincaré pe câmpul de războiu.

Genf. — Din Paris se anunță că președintele Poincaré, însoțit de ministrul de războiu Millebrand a vizitat Duminecă și luni armata din linia de bătaie dintre Oise și Aisne. Președintele a vizitat bateriile din pădurea Aigle, trupele sanitare auxiliare. Poincaré a vorbit cu acest prilej soldaților și a decorat pe mai mulți ofițeri și subofițeri.

Regimente ungare în luptele dela Ypern.

Rotterdam. — Din Londra se anunță: „Morningpost” scrie despre luptele dela Ypern: În armata principelui de Württemberg, care luptă spre nord dela Ypern se găesc și câteva regimente ungare.

Aviatori austro-ungari aruncă bombe în Muntenegru.

Genf. — După știrile primite de ziarele din Paris pioniții militari austro-ungari au bombardat cu succes Antivari, orasul și portul, linia ferată ce duce la Kieka și în sfârșit Cetinje și Ravnița.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 29 Aprilie 1915.

S. liturghie pentru prizonierii ruși.

Mai săptămâna trecută, când se răspândise vestea, că au sosit prizonierii ruși la Caransebeș, publicul ardea de curiozitate de a-i vedea. În zilele următoare au și fost văzuți acești oameni pe străzile orașului când se întorceau dela munca tranșelor. La privirea acestor oameni am auzit în juru-mi vorbe: „Că-s ca

oamenii”, iar priviți mai de aproape: „Că-s frumoși și voinici!” etc.

Dar n'am de scop a scoate la iveală impresiunea ce au făcut-o acești vrednici de compătimit asupra străzii, — ei mai vărtos momentul unei sărbători dure-roase din Dumineca trecută, când s'au sguduit până în temelie, poate chiar și inimile cele mai împietrite.

Comanda militară permisesse adecă ea în 5 (18) Aprilie, P. On. domn Andrei Ghidiu, ajutat de diaconul O. D. P. Magdescu, să facă pentru prizonierii ruși o sf. liturghie, la care răspunsurile le-a dat corul reuniunii de cântări și muzică din localitate.

După scoaterea a vre-o 4—500 de Ruși (între cari și 12 Români basarabeni) de prin cuptoarele de cărămidă ale fabricii de către Iaz și așezarea lor în rânduri, la serviciul divin, auzim cu toții binecuvântarea părintelui. Cazacii priveau cu multă pietate la sf. masă, iar la auzul melodiei „Christos a înviat” pe toți i-au năpădit lacrimile, răpind și pe ale noastre. Au suspinat cu hohot mult timp, iar în oglinda lacrimilor de bună seamă vedeau icoana soției și a pruncilor, părinților, fraților și a țării lor. Am privit cu multă compătimitate la pravoslavicii țarului Nicolae, de pe cari nu de mult s'a ridicat entul și-au mai slăbit „pahodurile na Sibir”. Dar cine știe, dacă principiul umanului Serghei Ivanovici Muraviev, de a pune capăt lucrului respingător, barbar și stupid al pedepsei corporale au mai fost sprijinit de inimi de seamă ori nu?

Adunarea lor la rugăciunea iertată — a fost adunarea martirilor cari viața și-o pun pentru țară — căci semnele cinstei la mulți dintre dânșii se mai vedeau, iar simțul de bunăcuviință și evlavie manifestată prin semne externe le dă numele de: cuvioși părinți ai fiilor lor.

În momentul acesta gândul meu zboară la cei în felul acestora ajunși prizonieri, cetățeni și frați ai noștri, pe cari unde sunt îi mistue amar durerea înstrăinării și dorul de a-și vedea iarăș vatra părintească. Avea-vor oare și ei mângăieri sufletesti de felul celei făcute astăzi Rușilor?

Pe fețele lor vedeai exprimată adâncea recunoștință și mulțumită pentru sărbătoarea (pentru dânșii Paști) ce li-s'au făcut.

Cu strângerea mânei ne-au mulțumit Toader a lui Tichon Diaconul, din Basarabia (Chișineul Basarabiei) comuna Costești, și Terentie Ivan din aceeaș comună.

După terminarea sfintei liturghii li s'au împărțit pâinea binecuvântată, pe care o primeau cu multă precauțiune și sfintenție, iar la cuvintele: Dumnezeu să primească sfânta liturghie, am auzit din diferite părți graiul fraților noștri basarabeni: „Mulțămim domnule părinte!”

(„F. Diecezană”)

L. P. V.

† Preotul Aurel Hulea. În pământul rece al cimitirului din Galda-de-jos (comit. Alba-inferioară) își doarme azi somnul de veci vrednicul păstor al parohiei Galda-de-jos, preotul Aurel Hulea, tatăl iubit al poetului nostru Ovidiu Hulea.

Decedatul Aurel Hulea a fost un preot ze-

2. Dela cununie câte 2 mărișei;

3. Dacă parohia are pământ, uzufructul va fi a preotului;

4. Fiecare sat e dator să deie preotului — după putință — pământ, de unul, de două ori de trei cubule, arat gata pentru sămănătură;

5. Fiecare prost (paraszt) este dator să deie preotului o jumătate de zi de lucru;

6. Fiecare gazdă e dator să deie ceva bucate preotului său (poate două vici, precum e la Vecserd).

7. Fiecare om, care are vite, e dator să aducă un car de lemne preotului;

8. Fiecare casă va plăti alternativ în fiecare an când 2 când 4 polture;

9. Gazdele: cari au fânate sunt dători să deie preotului și câte o căpîță de fân. Iar pentru îngropare să plătească și de acum înainte, ca până aci.

E drept, că normativul acesta era numai pentru beiușeni edat, dar pentru aceea și ceilalți după acesta își computau venitele și respective făceau legăturile cu comunele, în cari voiau să se așeze.

Alexandru Văcărescu,
rig. în drept.

1. Dela botez un măriș;

los care a avut o activitate rodnică în viaa Domnului; el a zidit biserică, școală, case parohiale, și în general a fost un adevărat păstor și iubit parinte sufletesc al poporului din numita parohie.

Preotul A. Hulea a decedat în săptămâna luminată, — despre ce noi abia azi am aflat, — în așteptarea zilelor mari, după lungi și grele suferințe în vârstă de 51 ani.

Durerea ce o lasă în inima poetului nostru trecerea la cele eterne a tatălui său iubit este cu atât mai mare, deoarece numai cu șapte luni înainte el pierduse pe scumpa sa mamă și o soră iubitoare.

„...A rămas pustie — ne scrie neconsolatul nostru poet — vatra părintească dela care am învățat dragostea sfântă față de poporul românesc, scump nouă tuturor...”

Din acest trist prilej trimitem nemângăiatului nostru poet adânc simțitele noastre condoleanțe.

Decorat. Aflăm că *G. G. Danciu*, pionier la al 7-lea bat., originar din Lipova, a fost decorat cu *medalia de aur cl. I* pentru vitejie.

Știri dela prizonierii noștri în Rusia. Părințele Victor Deciu din Cenadul-mare ne face cunoscut că d-sa a primit o scrisoare datată din 9 Aprilie dela fratele d-sale *Dr. Emil Deciu*, candidat de avocat, prizonier în *Orenburg* (Rusia) în care îl avizează că acolo cu dânsul mai sunt și următorii ofițeri români prizonieri: *Sava Sevič*, funcționar la consistorul diecezan din Arad, *Dr. Vasincea*, avocat din Pui și *Precup*, forestier din Blaj.

D. Andrei Garoiu, conducătorul librăriei diecezane din Arad, fost înrolat la reg 23 de honvezi ne anunță pe o cartă postală că d-sa e prizonier în orașelul *Kurgan*, gubernia *Podolsk*, în Rusia.

„*Drapelul*” primește o telegramă din *Simbirsk* (Rusia) semnată de următorii prizonieri români din *Przemysl*: preot militar: *Rista*, locotenent-colonel *Babeu*, căpitanii *Bordan* și *Petru Jucu*, locotenentii *Alexiu Mureșan* și *Dr. Nestor-Blaj*, sublocotenentul *Valeriu Muțiu*, stegarii *Emil Petrovici*, *Danciu*, *Ciosa*, *Liuba*, *Gheția*, *Ionescu*, *Lugoian*, *Cornel Milutinovici*.

Alegere de preot în Bocșa-română. Aflăm că în Bocșa-română a fost ales preot cu unanimitatea voturilor candidatul de preot *Ioan Guțu*. Felicitări.

Jertfele luptelor din Flandra. Corespondenții ziarelor engleze de pe granița olandeză întăresc știrea, că lupte vajnice s-au dat pe cuprinsul Flandrei în aceste zile din urmă. Se asigură, că toți locuitorii din ținuturile dela est și nord de Ypres au fost siliți să-și părăsească vetrele dintr-o măsură sanitară, căci vre-o 25 mii de cadavre au fost îngropate numai în interiorul cuprins între *Gelervel* și *Zillebeke*.

Dania a dat drept electoral femeilor. Se anunță din Copenhaga: Folketingul danez a votat legea prin care li se dă femeilor drept electoral, iar etatea cerută pentru exercitarea dreptului electoral al bărbaților a fost redusă dela 30 la 25 ani.

Cazuri de moarte. *Maria Cosma n. Podoabă* a decedat în clinica din Cluj, Luni, în 26 Aprilie n. a. e., în al 27-lea an al etății și în al 10-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea s-a făcut în cimitirul bisericii din *Topa-deșartă*, Joi, în 29 Aprilie n.

— *Romeo Ionescu*, contabil orașenesc, a decedat Mercuri, în 8/21 Aprilie, în etate de 24 ani, lăsând nemângăiată pe de toți ai săi părăsita mamă văd, *Amalia Ionescu n. Putici*, fostă învățătoare. Inmormântarea defunctului s-a făcut în 10/23 Aprilie în cimitirul gr. or. român din *Lugoj*.

— *Nicolau Lichirie*, preot gr.-cat în Măgări, după o scurtă boală a decedat în vârstă de 66 ani. Il deplâng: *Cornel*, *Aurel*, *Maria*, *Tudor*, *Victoria* și *Ionel Lichirie* fii, *Iosefina Pisk* și *Iuliana Schneider* nurori și *Augustin Anghel* ginere.

Odihnească în pace.

Promovare. Aflăm că d. *Corneliu Cărpinișan* vărul regretatului profesor *Dr. Avram Sădean* a fost promovat doctor în drepturi la universitatea din Cluj. Felicitări.

Fratele țarului grav rănit. Ziarul „*Kambana*” din Sofia anunță că marele duce *Mihail*, fratele țarului *Nicolae*, este grav rănit și se află la *Petrograd*.

Dela institutul sud-est european. — Conferința dlui general *Ianescu* asupra geografiei militare a *Bosforului* și *Dardanelelor*. Ni se anunță din București: *D. general Ianescu* a ținut la *Casa Școalelor* o conferință, vorbind despre geografia militară a *Bosforului* și *Dardanelelor*.

D. Al. Radovici, ministrul comerțului, a ținut să asiste la această conferință.

Conferențiarul face în primul rând o expunere științifică a situației geografice a Europei, dovedind ce importanță are *Constantinopolul* pentru toată lumea. În al doilea rând, o descriere a *Dardanelelor*. Peninsula *Galipoli* constituită pentru ele un serios adăpost. *Bosforul* e o vale lungă de 30 klm. strămtă până la 60 m. și e adăpostită de ambele părți de înălțimi. În al treilea rând, d-sa vorbește de aspectul militar al *Dardanelelor*, cari sunt apărate prin uvrage de fortificații, cari astupă intrarea la centru; iar acolo unde sunt mai înguste, fortificațiile sunt mai dese. *Bosforul* are trei grupe de fortificații. Atacurile încercate de curând timp în contra lor nu au fost decât recunoașteri militare, făcute cu vase vechi. După ce s-au făcut aceste recunoașteri, vor urma atacurile decisive, iar *Egiptul* a fost ales ca sediu de organizare.

Când aliații vor străbate *Dardanelele* și vor ajunge în marea de *Marmara*, *Constantinopolul* va trebui să cadă. Aci, din cauza formidabilelor întărituri dela *Prinkipos*, vor fi lupte mari. Dar pentru a se forța *Bosforul*, vor trebui aliații să atace pe linia *Ceatalgea*.

De-ale pocăiților. În timpul din urmă niște pocăiți „luminati” trimit în toate părțile următoarea scrisoare:

Rugaciune!*)

Episcopul din *Ierusalim* au trimis acasta rugăciune ce urmează la *Sfarsitul Liturgiei* dela mormintul *Domnului Isus Hristos* rugăciune *Isuse Hristoasă Tîe*, celui fără de moarte ne închinăm mîntuitorile mîntuitorie pre noi și pre tot poporul tău acum și pururea și vecii în veciilor *Amin*: Acasta rugăciune scapă de toate nevoile și au fost trimisă la 9 persoane iar dumnea voastră so trimiteți era la 9 persoane cine nu o va trimete mare nenorocire îl va ajunge.

Un om înca au primito și nuou dat împărtineii și au ajuns de usior adormit.

Copii cine va scrie rugăciunea acesta mare bucurie ilva ajunge în numele *Marinei*.

Amin”.

Cine va mai primi atare petec de hîrtie, s'o arunce în foc fără nici o teamă de vre-o „mare nenorocire”.

Acestea sunt isprăvuri de ale pocăiților.

e) O redăm fără nici o schimbare sau îndreptare de stil și ortografie.

Ultima oră.

DORINTELE POPORULUI BULGAR.

Sofia. — „*Kambana*” scrie: *Bulgaria* trebuie să-și revină teritoriile pe cari le deține *Serbia* din timpul războiului balcanic. *Frontierele* — zice „*Kambana*” — trebuie mutate până la *Timoc-Ohrida* — malul *Egeic* împreună cu *Salonicul*, acestea sunt drepturile noastre, nu cerem ceace nu este al nostru.

Oficioul „*Volia*” declară că naționalistii cer intrarea în acțiune alături de *Rusia* dar cu aceasta *Bulgaria* își împlineste o datorie numai față de *Rusia*, dar nicidecum față de patrie. *Bulgaria* are nevoie de pace, și guvernul îndeplinește această cerere a poporului.

PROPUNEREA SOCIALISTULUI ITALIAN MORGARI RESPINSA DE FRANCEZI.

Viena. — Se află din *Paris* că socialistul italian *Morgari* a supus socialistilor francezi din *Paris* două propuneri ale socialistilor italieni de a convoca un congres al socialistilor țărilor neutre și biroul socialist internațional; aceste două propuneri au fost respinse de Francezi.

Morgari a plecat la *Londra* să facă aceleași propuneri.

DE PE FRONTUL SĂRBESC.

Budapesta. — Un comunicat oficial sârb datat din *Nis* spune că în noaptea de 22 spre 23 Aprilie n. Sârbii au operat o lovitură contra canonierelor noastre fluviale oprite la *Semlin*, dar fără nici un rezultat. Același comunicat sârb spune, că austro-ungarii au ripostat printr'o împușcătură de mitraliere; în urmă austro-ungarii au deschis un foc de artilerie asupra *Belgradului* și contra aeroplanelor sârbești în recunoaștere.

32 VASE DE RĂȘBOIU LA TENEDOS.

Haga. — În fața *Lemnosului* s'au ivit 10 mari vase de războiu franceze cu trupe. În săptămâna trecută 32 vase de războiu s'au ivit la *Tenedos*. Se afirmă că numărul trupelor debarcate se cifrează la 50.000.

COMUNICAT RUSESC DESPRE BOMBARDAREA BOSFORULUI.

București. — Un comunicat rusesc spune următoarele despre acțiunea contra *Bosforului*: În 25 Aprilie tunurile grele ale flotei noastre au bombardat forturile turcești *Karidibjet*, *Junburu*, *Uzliat* și *Kalaka*. *A-miralul rus Galanin* a fost ucis de o granată.

POȘTA REDACTIEI.

Const. Mihailu, inv. în *Ohabaforgeiu*. Ceasornicele lor sunt ca și ale noastre; la armată și alte oficii însă se face numărarea așa cum ai găsit-o indicată în comunicatele oficiale apărute în coloanele ziarului nostru.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**

Mulțumită publică.

Tuturor corporațiilor, prietenilor, cunoscuților și bine oitorilor noștri, cari au luat parte la înmormântarea prea iubitului nostru soț, parinte și rudenie

Georgiu Muntean,

canonic metropolitan, decedat în 5 Aprilie a. e., precum și acelor cari au grăbit a ne trimite condolețe și a ne mângăia în durerea noastră nemrginită pe cale telegrafică și epistolară le exprimăm pe această cale sincera noastră mulțumită. Dumnezeu să le răsplătească.

Blaj, în 26 Aprilie 1915.

Familia G. Muntean.

(He 2298-24)

Viță americană

altoită

precum și

Port-Altol

și

Butași - Americani

furnizează

renumita

firmă:

Caspari Friderich

Mediaș, (com. Nagy-küküllő)

Selectiunea garantată. Cereți catalogul!

Tiparul tipografiei „*Concordia*” societate pe acții în Arad. — Editor-responsabil: LAURENTIU LUCA.